

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۱۵ اکتوبر ۲۰۱۶

آغاز یک دوره جدید در ترکیه!

(بخش پنجم)

پایگاه اینترنتی ویکی لیکس که به انتشار اسناد حساس دولتی از سراسر جهان شهرت دارد، به دنبال کودتای نافرجام ترکیه، آنچه را که «صدها هزار ایمیل خصوصی حزب حاکم ترکیه» خوانده است، منتشر کرد. ویکی لیکس، پیشتر وعده داده بود اسناد محرمانه‌ای را درباره ساختار قدرت در ترکیه فاش خواهد کرد.

مطلب ویکی لیکس در توضیح درباره این افشاگری نیز با کاریکاتوری از رجب طیب اردوخان، رئیس‌جمهور ترکیه، همراه است که نشان می‌دهد او پایه‌های دموکراسی در این کشور را ویران می‌سازد. جولیان آسانژ در سال ۲۰۰۶، تارنمای افشاگر ویکی لیکس را راه‌اندازی کرد و این پایگاه اینترنتی تاکنون تعداد زیادی سند دیپلماتیک محرمانه را از سراسر جهان درباره اقدامات جاسوسی، جنایات جنگی، شکنجه و بسیاری دیگری از موارد نقض حقوق بشر منتشر کرده است.

برخی می‌گویند کودتای پس از کودتای بدفرجام در کشور رخ داده است. این بار این کودتا نه از طریق سرنیزه، بلکه با اقتدار رئیس‌جمهوری ترکیه روی داد. هم‌زمان ویکی لیکس حدود ۳۰۰ هزار ایمیل متعلق به حزب عدالت و توسعه را در سایت خود قرار داده است. گفته می‌شود وبسایت ویکی لیکس در واکنش به موج گسترده بازداشت‌ها در ترکیه و عملیات پاکسازی که انقره پس از کودتای نافرجام اخیر در پیش گرفته، اقدام به انتشار حدود ۳۰۰ هزار ایمیل کرده است. این سایت گفته است این ایمیل‌ها به حزب متبوع رئیس‌جمهور ترکیه تعلق دارد. هم‌زمان ترکیه نیز این وبسایت را در شبکه اینترنت ملی فیلتر کرد.

ویکی لیکس، در اطلاعیه‌ای که در این پایگاه اینترنتی منتشر شد، نوشت: «ویکی لیکس، بخشی از ایمیل‌های حزب حاکم عدالت و توسعه ترکیه به‌عنوان حامی سیاسی رجب طیب اردوخان رئیس‌جمهوری ترکیه را منتشر می‌کند. این ایمیل‌ها بخشی از مجموع ۷۶۲ صندوق پستی الکترونیکی از حرف «A» تا «I» است و شامل ۲۹۴ هزار و ۵۴۸ نامه الکترونیک و هزاران فایل پیوست آن است.

این اطلاعیه می‌افزاید: این اطلاعات یک هفته قبل از تلاش برای کودتا کسب شده است، اما ویکی لیکس برنامه انتشار آن‌ها را در واکنش به عملیات پاکسازی پس از کودتا توسط دولت ترکیه به‌تعمیق انداخته است.

ویکی لیکس نوشت: ما این اطلاعات و هر منبعی را که به‌هر نحوی به‌عوامل کودتا، احزاب سیاسی رقیب یا دولت مرتبط است، بررسی کرده‌ایم.

بر اساس گزارش اکسپرس، دست‌کم ۲۹۴ نفر در نتیجه کودتا جان خود را از دست داده‌اند و تبعات آن با توجه به‌ممنوعیت حضور ائمه‌جماعات از حضور در مراسم تدفین عاملان کودتا، جدی بوده است.

وب‌سایت ویکی لیکس، تأکید نموده، نه مخالف حکومت ترکیه است و نه موافق آن، بلکه در «خدمت حقیقت» است و بیان کرده است: «ما منابع و محتوای منتشره را کاملاً بررسی و تأیید کرده‌ایم و منبع مورد نظر ما هیچ ارتباطی با کودتای ترکیه ندارد».

همه ایمیل‌های منتشر از سوی این نهاد مربوط به‌دامنه akparti.org.tr است که دامنه اصلی دولت فعلی ترکیه است و بازه زمانی آن از سال ۲۰۱۰ تا ۶ جولای ۲۰۱۶ یعنی یک هفته قبل از کودتاست. ویکی لیکس، اذعان کرده که ایمیل‌های مرتبط با این دامنه اغلب مربوط به ارتباطات حکومت ترکیه با سایر کشورهای جهان بوده و کمتر در بر دارنده اطلاعات و اسناد سری است.

همچنین اشاره شده که یکی از این ایمیل‌ها حاوی یک فایل اکسل در بر دارنده شماره تلفن‌های تمامی اعضای حزب عدالت و توسعه در ترکیه است.

این در حالی است که دقیقاً ساعاتی قبل از انتشار این اسناد، ویکی لیکس اعلام کرده بود که نهادهای دولتی در ترکیه احتمالاً مانع از انتشار این اسناد خواهند شد و در همین رابطه نیز برای ساعاتی وب‌سایت این نهاد با حملات سایبری مواجه شده بود. به‌گفته برخی خبرگزاری‌ها، هنوز هم این حملات ادامه دارد و دسترسی به‌این وب‌سایت در مواردی با مشکل روبه‌روست؛ اما ویکی لیکس، به‌همه کاربران جهانی وعده پیروزی در این نبرد را داده است.

همچنین دقایقی بعد از انتشار این ایمیل‌ها ویکی لیکس اقدام به‌انتشار یک توئیت کرد که نشان می‌داد دسترسی به‌پایگاه داده اطلاعات در ترکیه مسدود شده و ادعا کرد، این اقدام به‌دستور دولت ترکیه صورت گرفته است.

با این حال، ویکی لیکس از همه خواسته، تا در انتشار این اسناد به‌این نهاد کمک کند. همچنین گروه هکری موسوم به آنونیموس نیز در حمایت از اقدام ویکی لیکس اعلام کرد که احتمالاً دولت ترکیه در پشت صحنه حمله سایبری به‌وب‌سایت ویکی لیکس بوده است.

این در حالی است که پاکسازی‌های دولت ترکیه، همچنان چند روز بعد از کودتا در جریان است و در آخرین اقدامات مجوز ۲۱ هزار معلم و بیش از ۱۵۰ تن از روسای دانشکده‌ها باطل شده است.

به‌این ترتیب، پس از زلزله‌های شبه‌کودتای چند ساعت از تیر ماه گذشته تا کنون، بیش از ۹۰ هزار نفر از نیروهای نظامی، پولیس، قاضیان، استادان دانشگاه، معلمان، روزنامه‌نگاران، کارمندان دولت ترکیه و مخالفان دولت، از کار برکنار شده‌اند. گروهی از این افراد بازداشت، و علیه گروهی دیگر نیز اعلام جرم شده است. دولت ترکیه از جمله بیش از ۱۴ هزار معلم را با توجیه این که با حزب کارگران (پ.ک.ک) رابطه دارند اخراج و یا دستگیر کرده است.

آیا اردوخان از کودتا اطلاع داشت؟

خبرها در خصوص این‌که مقامات ترکیه از کودتا اطلاع داشته‌اند یا نه، بسیار ضد و نقیض است و روایت‌های مختلفی در این‌باره بیان شده است. رئیس‌جمهوری ترکیه می‌گوید ۴ تا ۵ ساعت پیش از کودتا از آن اطلاع پیدا کرده بود. یک

خبرگزاری ایتالیایی هم می‌گوید که یک هفته پیش از کودتا، فرانسه به مقامات ترکیه هشدار داده بود که کودتایی در این کشور رخ خواهد داد. این منابع اعلام کردند: فرانسه اطلاعاتی را به دستگاه‌های اطلاعاتی ترکیه درباره مقدمه‌چینی گروهی از نظامیان برای کودتا علیه رجب طیب اردوخان، رئیس‌جمهور این کشور داده بود؛ همین مسأله باعث شد تا نیروهای امنیتی اقدامات پیش‌دستانه‌ای را اتخاذ کرده و در نتیجه کودتا را به شکست بکشانند. به گفته این منابع، این اطلاعات دست‌کم دو روز قبل از ساعت صفر کودتا به دست ترکیه‌ئی‌ها رسیده بود. این اطلاعات ساعت وقوع کودتا را مشخص نکرده بود، اما چارچوب کلی آن را مشخص کرده بود، در نتیجه مقامات ترکیه اقداماتی را به صورت محرمانه اتخاذ کرده و کودتا را ناکام گذاشتند. این منابع تأکید کردند: هر چند که اطلاعات فرانسه برای مقامات ترکیه غافل‌گیرکننده بود، اما آغاز کودتا برای آن‌ها غافل‌گیرکننده نبود.

از جمله این روایات درباره کودتا، سخنان وزیر انرژی دولت ترکیه که در عین حال داماد رجب طیب اردوخان نیز است؛ برات آلبایراک، وزیر نیرو و منابع طبیعی ترکیه و داماد رجب طیب اردوخان، رئیس‌جمهور ترکیه در مورد جزئیات کودتا عنوان داشت که در شب ۱۵ جولای ۲۰۱۶، به همراه اعضای خانواده‌اش در شهر مارماریس بود و نخستین تماس را در مورد تلاش برای کودتا از ضیاء ایلگن، شوهر خواهر اردوخان که مدرس بازنشسته است، دریافت کرد.

او افزود: او به من گفت که احتمال تلاش برای کودتا در ترکیه وجود دارد و پس از آن رئیس‌جمهور را به‌اتفاق دیگری به‌دور از جمع خانواده بردم و مسأله را با او در جریان گذاشتم.

داماد اردوخان افزود: در آن هنگام، رئیس‌جمهور ترکیه تلاش کرد تا با تلفون با رئیس دستگاه اطلاعات و رئیس ستاد مشترک و نخست وزیر ارتباط برقرار کند و توانست با بنعلی نیلدریم، نخست وزیر تماس بگیرد و در آن هنگام بود که مطمئن شد تلاشی برای کودتا صورت گرفته است.

آلبایراک خاطر نشان کرد: طبیعتاً ما در این هنگام با فرماندار استانبول و مدیر امنیت این شهر و سایر مسؤولان تماس برقرار کردیم و این که فرمانده نخست ارتش اعلام کرد که اقدامات کودتاچیان خارج از چارچوب دستورات ستاد ارتش است که این اقدام هم‌زمان با تماس‌های مستقیم و هم‌آهنگی‌های ما صورت گرفت و این امر نشانگر موفقیت‌آمیز بودن اقدامات برای به شکست کشاندن کودتا بود.

او در مورد وضعیت روحی اردوخان در آن شب نیز گفت: در شب کودتا، اردوخان وضو گرفت و سپس دو رکعت نماز خواند تا پس از آن هدایت مقابله با کودتا را آغاز کند. وزیر نیرو و منابع طبیعی ترکیه خاطر نشان کرد: تماس تلویزیونی که اردوخان با یک شبکه تلویزیونی در شب تلاش برای کودتا برقرار کرد، یکی از مسائل تعیین‌کننده در به شکست کشاندن کودتا بود و اردوخان اوضاع را در کشور تحت کنترل درآورد.

وزیر انرژی ترکیه می‌گوید مقام‌های این کشور طرح پاکسازی ارتش از عوامل وابسته به فتح‌الله گولن شخصیت مذهبی مخالف دولت را از مدت‌ها قبل از کودتای نافرجام در دست بررسی داشتند.

برات آلبایراک، که داماد رجب طیب اردوخان رئیس‌جمهور ترکیه نیز هست، روز چهارشنبه ۶ مرداد [اسد] ۱۳۹۵، در یک جلسه خبری با روزنامه‌نگاران خارجی به این موضوع اشاره کرد که بخش‌هایی از ارتش با اطلاع یافتن از این طرح، در یک اقدام پیش‌گیرانه می‌خواستند علیه دولت اقدام کنند.

وزیر انرژی ترکیه ادامه داد، شورای عالی ارتش ترکیه قرار بود با تشکیل جلسه در تابستان سال جاری، درباره اخراج افسران وابسته به گولن که ترکیه او را متهم به سازماندهی کودتای نافرجام ۲۵ تیر ۱۳۹۵ می‌کند، تصمیم‌گیری کند.

این مقام ترک ادامه داد این اقدام بخشی از طرح پاکسازی عوامل مرتبط با گولن بود که دستگاه قضائی و سایر نهادها را در بر می‌گرفت.

به گزارش پرس تی وی، او همچنین افزود تنها بخش کوچکی از ۷۵۰ هزار تن از نیروهای ارتش از این کودتا حمایت کردند، با این حال اشخاص و شخصیت‌های وابسته به گولن موفق شده بودند در رده‌های بالا و میانی ارتش نفوذ کنند. هنوز هیچ‌کس به معنای واقعی نمی‌داند که در شامگاه ۱۵ جولای ۲۰۱۶-۲۵ مرداد ماه ۱۳۹۵، چه اتفاقاتی در ترکیه رخ داد و چه کسی با چه نیتی در پشت این کودتا قرار داشت.

ابهامات زیاد این کودتا باعث شده است که بحث و گمانه‌زنی درباره جنبه‌های مختلف آن کماکان در محافل خبری و سیاسی جهان ادامه داشته باشد. در تازه‌ترین این گمانه‌زنی‌ها، برخی رسانه‌های غربی مانند «واشینگتن فری بیکن» و حتی خبرگزاری‌های روسی «اسپوتنیک» و «تاس» با استناد به گزارش‌های تأیید نشده رسانه‌های عربی و ترکیه‌ای عنوان کرده‌اند که روسیه از قبل نسبت به وقوع کودتا در ترکیه آگاهی داشته و ساعاتی پیش از اجرای آن به رجب طیب اردوخان رئیس جمهور ترکیه، هشدار داده است.

طبق این گزارش‌ها، اداره اطلاعات نظامی ارتش روسیه از طریق دستگاه‌های شنودی که برای آگاهی از تحرکات نظامی تروریست‌ها در مرزهای شمالی سوریه مستقر کرده است، پیغام‌های رادیویی رد و بدل شده میان نظامیان ترکیه‌ای را رمزگشایی کرده و در جریان کودتا قرار گرفته است و سپس پیش از اجرای کودتا، این اطلاعات را در اختیار اردوخان قرار داده است.

حتی گفته می‌شود روسیه جزئیات عملیات کودتاچیان برای اعزام چند بالگرد نظامی به جزیره مرمره برای کشتن یا دستگیری اردوخان را نیز شنود کرده و رئیس جمهور ترکیه را که در هتلی در این جزیره مشغول گذراندن تعطیلات بود، در جریان نقشه آن‌ها قرار داده است.

با وجود آن‌که این گزارش‌ها هنوز از سوی منابع رسمی تأیید یا تکذیب نشده‌اند، سه دلیل عمده وجود دارد که نشان می‌دهد این گمانه‌زنی می‌تواند به واقعیت نزدیک باشد.

نخستین دلیل، شکست کودتای اخیر در ترکیه است. ترکیه از دهه ۶۰ میلادی، ۴ بار شاهد کودتای نظامیان سکولار علیه دولت‌های منتخب بوده که هر ۴ مورد نیز با موفقیت همراه شده است. به همین دلیل، در کشوری که ارتش هیچ‌گاه به دولت وفادار نبوده و ۴ کودتای موفق را برنامه‌ریزی کرده است، شکست کودتای آخر تردیدهای زیادی را درباره احتمال ساختگی بودن آن مطرح کرده است.

اما اگر به نوشته وبسایت تاس، بپذیریم که اردوخان به واسطه کمک اطلاعاتی روسیه قبل از کودتا از وجود آن باخبر شده و خود را برای مدیریت آن آماده کرده است، آن‌گاه می‌توان دلیل شکست کودتا را طرح‌ریزی یک نقشه ضدکودتا از سوی اردوخان برشمرد. بر اساس این فرضیه، اردوخان با آگاهی از ماهیت کودتا و هویت کودتاچیان، به صورت کاملاً کنترل شده اجازه اجرای آن را به آن‌ها داده و سپس با تکیه بر سناریویی که از قبل برای مهار کودتا طراحی کرده باعث شکست آن شده است.

دلیل دوم، اهمیت ژئوپلیتیک ترکیه برای کرملین است. روسیه به دلیل تعارض منافع خود با امریکا در نقاط مختلف جهان، همواره به دنبال شرکای جدیدی برای تقویت ائتلاف ضد امریکائی خود بوده است. بر همین اساس، در منطقه خاورمیانه نیز ترکیه از اهمیت ویژه‌ای در اجرای موفق سیاست‌های منطقه‌ای مسکو به ویژه در رابطه با سوریه برخوردار است.

درست به‌همین دلیل بود که ماه گذشته عذرخواهی رسمی اردوخان بابت ساقط کردن یک جنگنده روسی در نومبر گذشته در مرز ترکیه و سوریه با استقبال گرم مسکو مواجه شد و ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه، خلاف مواضع تند اولیه خود پس از دریافت نامه عذرخواهی اردوخان به‌سرعت دستور عادی‌سازی روابط با ترکیه را صادر کرد. با توجه به این‌که کودتای نافرجام اخیر در ترکیه به‌فاصله یک هفته پس از عذرخواهی رسمی اردوخان از پوتین صورت گرفت، می‌توان چنین استدلال کرد که روسیه با تکیه بر فعالیت‌های اطلاعاتی خود در مرز مشترک سوریه و ترکیه، از این کودتا مطلع شده و به‌نوشته بلومبرگ، برای حفظ اردوخان و جلوگیری از به‌قدرت رسیدن ارتشی که همواره در طول این سال‌ها در کنار امریکا قرار داشته است، اقدام به‌افشای آن کرده است تا با جدا کردن ترکیه از غرب، یک اتحاد منطقه‌ای جدید را در برابر امریکا تشکیل دهد.

البته دلیل علاقه مندی مسکو به ترکیه، تنها به دفاع از دولت سوریه در برابر گروه‌های تروریستی محدود نمی‌شود. روسیه به ترکیه به‌عنوان یک مسیر جدید انتقال گاز به اروپا نگاه می‌کند و از زمانی‌که پس از الحاق کریمه به خاک این کشور، اوکراین با حمایت غرب به‌تهدیدی جدی برای انتقال گاز آن به اروپا تبدیل شده، اهمیت انقاره برای اجرای پروژه احداث خط لوله انتقال گاز به اروپا از طریق دریای سیاه بیش از پیش افزایش یافته است.

خبرگزاری اسپوتنیک نیز هفته گذشته در مطلبی با اشاره به همین مسأله نوشت: برای امریکا از دست‌دادن ترکیه یک شکست ژئوپولیتیک بزرگ به‌شمار می‌رود؛ چراکه باعث برداشته شدن مانعی می‌شود که غرب در اوکراین بر سر راه صادرات گاز روسیه به اروپا قرار داد.

و اما دلیل آخری که احتمال کشف و افشای این کودتا از سوی روسیه را تقویت می‌کند، گمانه‌زنی‌هایی است که به‌تازگی درباره نقش احتمالی امریکا در این کودتا مطرح شده است. براساس این گمانه‌زنی‌ها، این کودتا تلاشی از جانب امریکا برای جلوگیری از نزدیکی مجدد ترکیه به روسیه بوده است.

لازم به یادآوری است که ترکیه حدود ۸ ماه پس از ساقط کردن یک جنگنده روسی در مرز سوریه، در نهایت به‌دلیل تحریم‌های اقتصادی شدید مسکو (به‌ویژه در بخش گردشگری و واردات محصولات کشاورزی) و همچنین افزایش حملات تروریستی داعش در این کشور که حاکی از شکست سیاست خارجی آن در قبال سوریه بود، خلاف موضع اولیه خود با عذرخواهی رسمی از روسیه دوباره به سمت برقراری روابط با این کشور بازگشت و با توجه به این‌که نیاز امریکا به ترکیه برای اجرای سیاست‌های منطقه‌ای خود بیش از نیاز اردوخان به امریکاست، این مسأله گمانه‌زنی‌هایی را درباره احتمال عاملیت این کشور در کودتای نافرجام اخیر مطرح کرده است.

اردوخان نیز با توجه به این‌که واشینگتن تا این لحظه از استرداد فتح‌الله گولن -متهم ردیف اول کودتا- به ترکیه خودداری کرده، علناً امریکا و سیا را به‌برنامهریزی یا دست‌کم حمایت از این کودتا متهم کرده است. به‌ویژه آن‌که گفته می‌شود جنگنده‌های کودتاچیان نیز در شب کودتا از پایگاه هوایی اینجریلیک ترکیه که برای اجرای عملیات در سوریه در اختیار نیروهای امریکایی قرار گرفته است، به‌پرواز در آمده‌اند.

بر اساس این گمانه‌زنی‌ها، نگرانی امریکا از تضعیف اتحاد منطقه‌ای خود در برابر روسیه این کشور را بر آن داشته است تا به‌فاصله یک هفته پس از عذرخواهی رسمی اردوخان از پوتین، در تلاشی عجولانه برای کودتا یا با حمایت ضمنی از کودتاچیان مانع از عادی‌سازی روابط مسکو-انقاره شود و مسکو نیز برای مقابله به‌مثل، اطلاعات کودتا را در اختیار اردوخان قرار داده است.

مسکو تا‌بیمز، در مطلبی در این‌باره نوشت: اگر این گمانه‌زنی صحیح باشد، در واقع می‌توان نتیجه گرفت نزدیکی مجدد اردوخان به پوتین اگرچه باعث وقوع کودتا در ترکیه شد، در عوض، جان او را نیز در این کودتا نجات داد.

یک روزنامه امریکائی نیز با اشاره به کودتای نافرجام ترکیه که به‌کشته شدن ده‌ها نفر منجر شد، گزارش داد که شبکه جاسوسی قدرتمند ترکیه با وجود رسیدن به‌سرنخ‌هایی قبل از وقوع این حادثه، نتوانست کودتای ترکیه را پیش‌بینی کند.

روزنامه وال‌استریت ژورنال به‌عقل از مقامات ارشد اطلاعاتی نوشت، چندین ماه قبل از کودتای نافرجام ترکیه، سازمان جاسوسی این کشور به «اتاق‌های گفت‌وگوی آنلاین» (جت روم) شده و میلیون‌ها پیام محرمانه را رمزگشایی کرده بود، اما هیچ نشانه درستی از تلاش برای کودتا پیدا نکردند.

بنا بر این گزارش مأموران سازمان‌های اطلاعاتی ترکیه نشانه‌هایی را که ممکن بود با تلاش برای کودتا مرتبط باشد مورد بررسی قرار داده بود، اما این بررسی‌ها به‌هیچ نتیجه‌ای نرسیده بود. تحلیل‌گران خطبه‌های ویدئویی «فتح‌الله گولن» را که انقصر معتقد است توطئه کودتا را رهبری کرده، مورد بررسی قرار داده و حتی این‌گونه گمانه‌زنی کرده بودند که شاید رنگ لباس وی به‌معنای فرمان‌های محرمانه خاصی برای هوادارانش باشد.

مأموران سازمان‌های جاسوسی ترکیه، که با تهدیدات تروریستی... روبه‌رو هستند، تلاش داشتند به‌مفهوم سرنخ‌هایی پی ببرند که تا زمان وقوع کودتای نافرجام در ترکیه در ۱۵ جولای، هیچ‌گونه معنی خاصی برای سازمان اطلاعات ترکیه نداشت.

وال‌استریت ژورنال نوشت ناتوانی در تشخیص و پی‌بردن به‌کودتای نافرجام ترکیه، نمایانگر محدودیت‌های سازمان جاسوسی ترکیه (MIT) است.

زیر و رو کردن انبوهی از ارتباطات الکترونیکی با نرم‌افزارهای رمزگذاری شده که عاملان کودتا از آن استفاده می‌کردند، به‌چالشی دشوار برای سرویس اطلاعات ترکیه بدل شده و ماه‌ها این سازمان را دچار سردرگمی کرده بود.

مقامات اطلاعاتی ترکیه می‌گویند، سازمان‌های اطلاعاتی امریکا نیز که با سرویس جاسوسی ترکیه همکاری می‌کنند، هیچ مدرکی دال بر احتمال وقوع یک کودتا در ترکیه نیافتند. هرچند واشنگتن ترکیه را در ردیف کشورهای قرار داده بود که امکان بی‌ثباتی سیاسی در آن‌ها وجود دارد، اما تصور امریکا این بود که تهدید بی‌ثباتی از ناحیه شبه‌نظامیان افراط‌گرا یا کرد است و نه فرماندهان ارتش.

طبق این گزارش، برخی از همپیمانان غربی ترکیه ابراز نگرانی کرده‌اند که «رجب طیب اردوخان» رئیس‌جمهور ترکیه از کودتای نافرجام برای گسترش پاکسازی مخالفان خود و فراتر از مجازات عاملان کودتا استفاده کند.

مقامات اطلاعاتی ترکیه می‌گویند که هواداران «فتح‌الله گولن» از مخالفان برجسته اردوخان که در «بنسلیوانیا» به‌سر می‌برد و مظنون به‌دست داشتن در کودتای نافرجام ترکیه است، در سال ۲۰۱۴، از نرم‌افزار «ByLock» که یک نرم‌افزار پیام‌گذاری رمزی است، استفاده کرده‌اند.

وال‌استریت ژورنال در خصوص اقدامات قبل از کودتای آژانس جاسوسی ترکیه نوشت که سازمان «میتچ» این کانال ارتباطاتی را در تابستان گذشته کشف کرد و فرآیند پرمشقت رمزگشایی میلیون‌ها پیام را آغاز کرد و در نهایت ۴۰ هزار نام از جمله ۶۰۰ افسر ارشد نظامی را مشخص کرد که مظنون به‌داشتن ارتباط با این گروه بودند.

مقامات ارشد اطلاعاتی ترکیه می‌گویند، به‌محض آن‌که سازمان جاسوسی ترکیه به‌پیام‌های «ByLock» دسترسی پیدا کردند، عوامل سازمان گولن دریافتند که این کانال در معرض خطر قرار گرفته و بنابراین به یک برنامه پیام‌رسانی متفاوت رو آوردند که غیرقابل نفوذ باقی بماند.

طبق این گزارش، چهار روز قبل از وقوع کودتا، سازمان جاسوسی کودتا، نام ۶۰۰ افسر نظامی مظنون ترکیه را به‌ستاد کل ارتش فرستادند. قرار بود که در جلسه سالانه شورای عالی نظامی در ماه آگوست، این نظامیان برکنار شوند.

مقامات ترکیه و امریکائی معتقدند که این اقدام به‌عاملان کودتا هشدار داد که زمان اندکی دارند. اواخر بعد از ظهر ۱۵ جولای، تحلیل‌گران سازمان جاسوسی ترکیه، به‌حرکات غیرعادی ارتش در آکادمی هواورد انقره و همچنین پایگاه هوایی «آکینچی» در ۳۰ مایلی شمال غربی پایتخت ترکیه پی بردند.

افسران ارشد سازمان اطلاعاتی ترکیه گزارشی را آماده کردند و آن را از طریق فکس برای ستاد کل ارتش فرستادند. حدود ساعت ۱۷:۳۰، یکی از مقامات ارشد اطلاعاتی ترکیه به‌ستاد ارتش کل رفت تا اطلاعات دست اول درباره‌ی مضمونین این سازمان درباره‌ی اقدامات و تحرکات ارتش به‌اشتراک بگذارد.

یک فرمانده ارشد از آکادمی بازدید کرد و دریافت که بالگردهای نظامی به‌موشک مسلح شده‌اند. به‌این حال به او گفته شد که قرار است یک مانور برگزار شود.

ساعت ۱۸:۰۰، «هاکان فیدان» رئیس سازمان جاسوسی ترکیه از ستاد ارتش دیدار کرد و «هولوسی آکار» رئیس ستاد مشترک نیروهای مسلح ترکیه موافقت کرد که خودش شخصاً از پایگاه هوایی آکینچی بازدید کند.

فیدان به‌ستاد سازمان اطلاعاتی ترکیه بازگشت و منتظر بود تا به‌اردوخان که در تعطیلات در سواحل مدیترانه ترکیه بود، اطلاع‌رسانی کند.

آکار هرگز گزارشی ارائه نکرد، چراکه گروگان گرفته شده بود. او بعدها گفت که یکی از نظامیانی که در کودتا شرکت داشت از او خواسته بود که با گولن صحبت کند، اما او این درخواست را رد کرده است.

ساعت ۲۱:۰۰، مشخص شد که تراژیدی در جریان است و یک ساعت بعد، نیروهای کودتا به‌ستاد سازمان جاسوسی ترکیه رسیدند.

بعد از مهار کودتا، اردوخان به‌صورت آشکارا، سازمان جاسوسی ترکیه را مورد سرزنش قرار داد و سؤالاتی را درباره‌ی آینده رئیس این سازمان مطرح کرد.

با این حال، مقامات اطلاعاتی ترکیه تأکید داشتند که بهترین اقدامات ممکن را با توجه به‌دشواری جمع‌آوری اطلاعات از یک شبکه حرفه‌ئی از عوامل کودتا، انجام دادند.

بنا بر گزارش‌های تازه از ترکیه، در پی پاک‌سازی‌های مربوط به‌کودتای نافرجام آن کشور، دست‌کم ۸۷ نفر از مأموران سازمان اطلاعات و امنیت ملی آن کشور از کار برکنار شده‌اند.

این نخستین‌بار است که گزارشی از «اخراج» مأموران یکی از مهم‌ترین و قوی‌ترین تشکیلات اطلاعاتی ترکیه منتشر می‌شود. به‌گزارش خبرگزاری دولتی ترکیه «آنا‌تولی»، در مجموع ۱۴۱ تن از پرسنل این سازمان از کار معلق شده بودند که از این میان ۸۷ نفر «اخراج شده‌اند». در عین حال ۵۲ نفر از اخراج‌شدگان نیز با اتهام‌های جنائی روبه‌رو شده‌اند.

به‌نظر می‌رسد این وضعیت ممکن است به‌اهرم فشاری علیه «هاکان فیدان»، رئیس سازمان اطلاعات ملی ترکیه (میت)، تبدیل شود. او از سال ۲۰۱۰ میلادی ریاست این سازمان امنیتی در ترکیه را در اختیار دارد.

رجب طیب اردوخان، پیش‌تر گفته بود کسانی در «میت» به‌کودتای تیر ماه [سرطان] کمک کرده‌اند. او در عین حال دو هفته پس از کودتا نیز خواستار آن شد که نیروهای مسلح و سازمان اطلاعات ملی، تحت کنترل ریاست‌جمهوری قرار گیرند.

فیدان در زمستان سال گذشته میلادی، یک‌بار برای مدتی کوتاه و به‌این خاطر که قصد داشت از حزب عدالت و توسعه نامزد انتخابات پارلمانی شود، از ریاست «میت» کناره‌گیری کرد، اما اندکی بعد از انتخابات صرف‌نظر کرد و مجدداً به‌ریاست سازمان اطلاعات ملی انتخاب شد.

این تصور عمومی وجود دارد که «میت» یکی از مخوفترین و قدرتمندترین تشکیلات اطلاعاتی و امنیتی ترکیه است.

همان‌طور که در بالا نیز اشاره کردیم تاکنون تحلیل‌ها و گزارشات و روایات متعددی درباره کودتای ترکیه مطرح شده و تفسیرهای مختلفی می‌شود. اما اردوخان و حزبش، بهترین فرصت را به‌دست آورد تا در سطح وسیعی مخالفان و منتقدین خود را از کاخ ریاست جمهوری گرفته تا درون حزب حاکم عدالت و توسعه، از ارتش تا سازمان اطلاعات و امنیت، از دانشگاه‌ها تا مدارس، از شهرداری‌ها تا دیگر ادارات دولتی، همه و همه را پاکسازی کند به‌طوری که تاکنون بیش از صد هزار نفر را اخراج و تعلیق از کار و یا زندانی کرده است.

همچنین وضعیت فوق‌العاده در ترکیه، پس از کودتای نافرجام در ماه جولای به‌مدت ۹۰ روز دیگر تمدید شده است. کابینه ترکیه در انقره روز دوشنبه ۱ اکتوبر ۲۰۱۶-۱۰ مهر [میزان] ۱۳۹۵، به‌ریاست رجب طیب اردوخان تشکیل شد و طرح مبنی بر تمدید وضعیت فوق‌العاده را در این کشور تصویب کرد.

نورمان کورتولموس، معاون نخست وزیر ترکیه در این‌باره گفت که کابینه ترکیه روز دوشنبه به‌ریاست رجب طیب اردوخان، رئیس جمهوری ترکیه، تشکیل جلسه داد و با تأیید پیشنهاد شورای امنیت ترکیه وضعیت فوق‌العاده در این کشور را تمدید کرد.

وضعیت فوق‌العاده پس از این شبه‌کودتای یادشده در اواسط جولای در تاریخ ۲۱ جولای در مجلس این کشور تصویب شد و قرار بود به‌مدت ۹۰ روز برقرار باشد و در تاریخ ۱۸ اکتوبر به‌پایان برسد.

با تمدید وضعیت فوق‌العاده تا تاریخ ۱۵ جنوری سال آینده ۲۰۱۷ میلادی، دستورات رئیس‌جمهوری حکم قانون را دارند. در این شرایط رجب طیب اردوخان، به‌طور مثال می‌تواند با دستور به‌مقامات این کشور مقررات منع آموشد را تأیید یا لغو کند؛ گردهم‌آئی‌ها را ممنوع کند و فرمان دهد تا گزارش‌های رسانه‌ها سانسور شوند.

البته برای قانونی‌شدن تمدید وضعیت فوق‌العاده و قوانین مشابه، مجلس ترکیه نیز باید آن را تصویب کند. اما تصویب این پیشنهاد هیچ مشکلی در پارلمان ترکیه به‌وجود نمی‌آورد، زیرا نمایندگان حزب عدالت و توسعه ترکیه اردوخان اکثریت آراء را در مجلس دارند.

حزب حرکت ملی ترکیه (MHP) که حزب فاشیستی این کشور است در این‌باره اعلام کرده بود که از طرح تمدید وضعیت فوق‌العاده در کشور پشتیبانی خواهد کرد.

دو حزب جمهوری‌خواه خلق ترکیه (CHP) و حزب دمکراتیک خلق‌ها (HDP)، با تمدید وضعیت فوق‌العاده در این کشور مخالف هستند.

کمال قلیچ‌دار اوغلو، رهبر حزب لائیک جمهوری‌خواه خلق، گفته بود که با تمدید وضعیت فوق‌العاده در کشورش مخالف است و به‌آن رأی منفی خواهد داد. او هم‌زمان از اردوخان انتقاد کرد که با سوءاستفاده از قانون در پی تثبیت وضعیت خود است.

اپوزیسیون ترکیه پس از کودتا در این کشور درباره حکومت مطلقه اردوخان هشدار داده بود. حزب دمکراتیک خلق‌ها اعلام کرده بود که جامعه ترکیه مجبور شده میان کودتا و حکومت غیردمکراتیک یکی را برگزیند. به‌گفته حزب دمکراتیک خلق‌ها، کودتای ترکیه این موقعیت را فراهم کرد که دولت همه مخالفان خود را از میان برداشته و حقوق دمکراتیک و آزادی را بیش از پیش محدود کند.

دولت اردوخان پس از اعلام تصمیم به تمدید وضعیت فوق العاده و در ادامه روند «پاکسازی» نهادهای مختلف این کشور، ۱۲۸۰۰ پولیس دیگر را از خدمت تعلیق کرد. دولت ترکیه این افراد را متهم به داشتن ارتباط با فتح الله گولن می‌کند.

در راستای پاکسازی‌های دولت ترکیه، ۱۲ هزار و ۸۰۰ پولیس دیگر این کشور از خدمت تعلیق شدند. نزدیک به ۲۵۰۰ تن از این افراد جزو رؤسای این نهاد اجرائی هستند. در مجموع نزدیک به ۲۵۰ هزار پولیس در ترکیه وجود دارد.

در اطلاعیه‌ای که وبسایت رسمی پولیس ترکیه روز سه‌شنبه ۴ اکتوبر ۲۰۱۶-۱۳ مهر [میزان] ۱۳۹۵، منتشر کرده است، مأموران از خدمت تعلیق شده به ارتباط با فتح الله گولن، از رهبران اپوزیسیون مذهبی در تبعید، متهم شده‌اند. دولت اردوخان فتح الله گولن را متهم می‌کند به این که پشت پرده کودتای نافرجام در ماه ژوئیه گذشته بوده است. خود گولن این اتهام را رد کرده است.

از زمان کودتای نافرجام در ترکیه بیش از ۱۰۰ هزار کارمند دولت در نهادهای ارتش، وزارتخانه‌ها، پولیس و دادگستری از کار برکنار شده‌اند. نزدیک به ۳۲ هزار نفر به اتهام ارتباط با فتح الله گولن زندانی شده‌اند.

روز یکشنبه ۲ اکتوبر، اعلام شد که برادر گولن دستگیر شده است. قطب‌الدین گولن در از میر واقع در غرب ترکیه بازداشت و زندانی شد. او متهم به عضویت در سازمانی تروریستی شده است. به نوشته خبرگزاری رسمی ترکیه «آنا تولی»، قطب‌الدین گولن «سرکرده فرقه خشونت‌گرا و تروریستی» است و تحت تعقیب پولیس بوده است. پولیس مجوز چاپخانه «چاغلایان» را هم که متعلق به برادر فتح الله گولن بود لغو کرد. رسانه‌های ترکیه نوشتند که قطب‌الدین فعلاً تحت بازجویی نیروهای امنیتی ضد تروریسم ترکیه قرار دارد.

فتح الله گولن رهبر جنبش خدمت گولن از سال ۱۹۹۹ میلادی تاکنون در ایالت پنسیلوانیای امریکا در «تبعید خودخواسته» زندگی می‌کند. دولت ترکیه بارها گولن را عامل اصلی وقوع کودتای نافرجام در ۱۵ ژوئیه (۲۵ تیر) معرفی کرد و از امریکا خواست که وی را تحویل دهد.

گولن پنج برادر و دو خواهر دارد. از میان خواهران و برادران او فقط قطب‌الدین گولن دستگیر شده است. مقامات بارها گفته‌اند که طرفداران گولن را هم از ساختارهای اداری ترکیه «تصفیه و پاکسازی» خواهند کرد.

دستگیری برادر فتح الله گولن درست یک روز بعد از سخنرانی بینالی نیلدیریم، نخست وزیر ترکیه اول اکتوبر اتفاق افتاد. نخست وزیر ترکیه طرفداران فتح الله گولن را متهم به شایعه‌پراکنی درباره احتمال وقوع یک کودتای دیگر در ترکیه کرده بود. دستگیری برادر گولن بعد از سخنرانی این گمانه‌زنی را تقویت کرده است که دستگیری قطب‌الدین برای فشار آوردن به گولن بوده است.

اردوخان نیز روز یکشنبه اول اکتوبر، ادعا کرده بود: «طرفداران فتح الله گولن در حال حاضر به دنبال فرار و پناهندگی هستند. اما ما تعقیب‌شان می‌کنیم. آن‌ها در این جهان توسط ما و در آخرت از سوی پروردگار به سزای اعمال‌شان می‌رسند».

عارف کسگین، پژوهش‌گر مرکز تحقیقات ستراتژیک ترکیه که با وضعیت گولنیست‌ها آشناست به رادیو دویچه وله گفته است: «دستگیری برادر فتح الله گولن به منظور باج‌گیری و یا فشار به فتح الله گولن نمی‌تواند باشد، چون که اگر چنین چیزی بود قبلاً دستگیر می‌شد. احتمال دارد که بیشتر در ارتباط با ردگیری با شبکه گولن باشد. رسانه‌ها فعلاً جزئیات بیشتری در این باره منتشر نکردند. مقامات امنیتی هم توضیح بیشتری ندهاند و فعلاً دلایل و انگیزه واقعی دستگیری برادر گولن پرسشی شده است که بی پاسخ مانده است».

بعد از کودتای نافرجام ۱۵ جولای موج دستگیری‌ها در ترکیه آغاز شد. هزاران کارمند دولت از جمله قاضی، دادستان، مأمورین پولیس، معلمان و مدیران مدارس را از کار اخراج کردند. تاکنون حدود ۴۰ هزار نفر به اتهام عضویت و یا هواداری از گولن بازداشت شده‌اند.

به‌عنوان روایت صلاح‌الدین دمیرتاش رهبر مشترک حزب دموکراتیک خلق‌ها، از ماجرای کودتای ۱۵ جولای، از همه روایت‌ها واقع‌بینانه‌تر است. رئیس مشترک حزب دموکراتیک خلق‌ها، گفته که اردو خان کاملاً از کودتا باخبر بوده است. وی این کودتا را بزرگترین توطئه تاریخ ترکیه خواند.

به‌گزارش خبرگزاری دجله، صلاح‌الدین دمیرتاش، رئیس مشترک حزب دموکراتیک خلق‌ها، در اظهاراتی مهم گفت: این‌که گفته می‌شود اردو خان در شب کودتا خبر وقوع کودتا را از برادر همسرش دریافت کرده بود کاملاً دروغ است، اردو خان قبل از سازمان امنیت هم اطلاع داشت که کودتا خواهد شد، این بزرگترین توطئه تاریخ جمهوری ترکیه است، یک کودتا را در درون کودتا سازمان دادند.

وی خاطرنشان کرد: فشاری که در این دوره از حکومت حزب عدالت و توسعه علیه کردها وارد شده است چیزی معادل ده برابر فشاری است که در طول تاریخ جمهوریت ترکیه به‌این مردم وارد شده است. این را تحقیقات ثابت کرده است. کانال‌های تلویزیونی کودکان و موسیقی که به‌زبان کردی برنامه پخش می‌کنند توقیف می‌شوند، فشار یعنی این... این کار را حزبی انجام می‌دهد که ۱۴ سال است خود را حزبی اسلامی معرفی می‌کند. بی‌شرمانه ما را متهم می‌کنند که چرا زبان مادری‌مان را خوب نمی‌دانیم هم‌زمان هم می‌روند و تنها کانالی که به‌زبان کردی برای کودکان برنامه پخش می‌کند را توقیف می‌کنند.

رئیس مشترک حزب دموکراتیک خلق‌ها، در ادامه تصریح کرد: تنها کتابی که اردو خان می‌خواند، کتاب «نبرد من» هینلر است، آنچه را هم که می‌خواند موبه‌مو اجراء می‌کند.

وی افزود: حزب عدالت و توسعه یک آئین در درون خود به‌وجود آورده است. این سخنان بنده اغراق نیست. این حزب قوانین خود را به‌وجود آورده است. به‌عنوان مثال، در دین حزب عدالت و توسعه دزدی گناه نیست. فساد مالی یک نوع افتخار و پیروزی است.

وی در ادامه اظهارات خود با انتقاد شدید از تعیین هیأت سرپرستی برای شهرداری‌های مناطق کردنشین گفت: بزرگترین دزدی در این مملکت را شهرداری‌های حزب عدالت و توسعه مرتکب شده‌اند. یک بازرس با انصاف وارد این شهرداری‌ها شود حرف بنده ثابت می‌شود. نصف انقره و استانبول را مصادره کرده‌اند. ثروت‌هایشان حد و حسابی ندارد.

جمعه بیست و سوم مهر [میزان] ۱۳۹۵ - چهاردهم اکتوبر ۲۰۱۶

ادامه دارد.